

AZ ALFÖLD-PROGRAMRÓL

*Dr. Tóth Albert**

Amikor az Alföldről beszélek egyben egy össznemzeti sorskérdést is érintek. Az Alföld - ez a sajátos európai nagytáj, hazánk területének a fele. Ami itt történt az mindig meghatározó volt az egész nemzet, de bizonyos értelemben Európa számára is.

Ez a huzatos, széljárta táj egyszerre volt tengeri és folyami üledékek gyűjtő medencéje, népek-kultúrák vándorhelye, vagy éppen olvasztó tégelye. Itt verték le honfoglaló őseink az első sátozást. Végleges letelepülésükben is meghatározó szerepet játszott az akkori erdős—ligetes—mocsaras táj, amely korábbi vándorlásaikon végig kísérte őket. Itt volt a legnagyobb tatár- és törökdúlás. Itt ment végbe kontinensünk legnagyobb tájtalakítása, a századok vízfelvezése. Ezt Kaán Károly is, mint "örökbecsű" tettet említi.

Itt született meg hazánk első két nemzeti parkja, első és ezredik természetvédelmi területe. Itt őriznek kunhalmok tízezer esztendőre visszatekintő kultúrértékeket. S ne feledjük: itt, az Alföldön fogant meg versben és zenében nemzeti himnuszunk.

Az Alföld, a Kárpát-medence kárpát-medencei központi területe. Határai azonban sem keleten, sem délen nem zárulnak le országunk államhatárával. Így a Latorca lapálya, az Érmellék, Torontál, Bánság, Bácska gazdagon termő rónái az összekötő tájak szerepét is betöltik.

Az Alföldet nehéz megérteni. Az aki nem ismeri előtörténetét, aki még nem járta be kanyargós földútjait, a folyók mentét kísérő árvízi töltéseket, aki még nem szállt géppel föléje, annak tudatában teljesen más világ, merőben más alföldi kép él.

Az Alföld mindig kérdez. De ki érti meg kérdéseit? Furcsa ellentmondás, hogy legtöbbször az itt született, itt élő- és munkálkodó ember nem érti az Alföld lényegét, ebből következően jelentkező gondjait, rejtőzködő értékeit.

Kevesen vannak a Petőfi Sándorok, Veres Péterek, Balogh Jánosok, Kurucz D. Istvánok...

Sokkal inkább a messzi földről idekerült, vagy a világot megjárt nagyságok hívták fel a figyelmet az Alföld igazi mivoltára. Így volt ez Tessediktől Kaán Károlyig, Széchenyitől Vásárhelyiig.

* Dr. Tóth Albert országgyűlési képviselő, Kisújszállás.

Többen felvetik, hogy manapság a mind markánsabban megfogalmazódó és mind szélesebb körben felkarolt *Alföld-programnak van-e létjogosultsága, nem valami provinciális érdekek érvényesítéséről van-e szó csupán?*

E kérdésekre csak egy válasz lehetséges. Alföld-programra mindig szükség van, hisz ez egyben korparancs is. Az Alföld ügye mindenkor nemzeti kérdés volt. "A dunántúli és egyéb magyarság csak hervadozni és kora halálra jutni fog, ha pusztulásnak indul a Tiszavölgy" - írja 1846-ban Széchenyi István.

A korábbi nagy tájatalakítási munkák is egy-egy nagyszabású program keretében valósultak meg. Elég ha csak a futóhomok megkötésére (akáctelepítés, szőlő- és gyümölcskertek), a múlt századi nagy vízrendezésre, avagy a Kaán Károly munkássága nyomán elindult Alföld-fásításra gondolunk. A jelenleg hatályos országgyűlési és kormányhatározat újra reményt ad arra, hogy az Alföld ügye mind a politikai döntéshozók, mind a nagyobb nyilvánosság homlokterébe kerülhet. Csökkenhet az a hátrány ami nem feltétlenül újkeletű. Sőt! Már hatvan éve Szegeden az alföldi kérdéseket vitató tudósok egyike Kogutovitz Károly, így fogalmazott: "Az Alföld évszázadokon keresztül tervszerű elhanyagoltatásban részesült. Bitang terület volt." Bitang, vagyis alávaló, gazdátlan.

Most olyan programot kell megfogalmazni, ami a lehetőségek határán belül a legátfogóbb megoldásokat kínálja, s ezzel a törvényhozásban, s a kormányzati szervek munkájában, de a köztudatban is a legégetőbb alföldi kérdésekre irányítja a figyelmet. E korszakos folyamatot, tettekben megnyilvánuló akaratot nem lehet "néhány félszeg rendelettel és forintocskával" megoldani.

Ehhez az erők nagyfokú koncentrálása szükséges. S az, hogy a "tömérdék lappangó kincs"-et mielőbb felismerjük, feltárjuk, ill. hasznosítsuk. Mindezt legszigorúbban az ökológiai-környezetvédelmi, valamint a gazdasági érdekekkel legjobban összehangolva tegyük.

Éppen ezért az Alföld-programnak a két alapvető pillére: egyrészt a környezetvédelmi teendők, másrészt a táj adottságára alapozó tájgazdálkodás.

Ezek körébe éppúgy beletartozik az európai, sőt világértéknek számító tájalkulatok (sziki társulások, puszták, vízi élőhelyek, kunhalmok, stb.) oltalmazása, mint a sajátos alföldi kultúrkörnyezet, vagy a humuszvagyon védelme.

A tájgazdálkodás lényege ma sem más mint egykoron volt: a mezőgazdasági termelés igyekezzen az éghajlati és talajviszonyokhoz legjobban alkalmazkodó tájhozonyos termesztést és tenyésztést visszaállítani. Mindezek mellett használjuk ki azt a különös idegenforgalmi adottságot, amit egy igazi alföldi táj kínál az alföldekben nem túl gazdag világnak.

Az Alföld-program sikeréhez három dologra mindenképpen szükség van. Ahogyan a legnagyobb magyar, Széchenyi István említi: "vezérlet, felügyelet és a segédkezés". Ami egy tudományosan megalapozott program, határozott, összehangolt és kellően támogatott végrehajtását jelenti.

Természetes emberi vágyunk, hogy egy program minél előbb kézzel-fogható eredményeket hozzon. De az életnek, a természetnek, a mindennapi létnek éppúgy

megvan a maga törvénye mint a világ bármely dolgának. Ebből fakadóan jó szándékkal, de türelmetlenül aligha tudunk változtatni a dolgok lényegén.

Mi itt most valamennyien az Alföld-fásítása ügyében jöttünk össze. A fáról, az erdőről beszélünk. A fa különös növény. Jelkép értelmű, a remény, a jövő szimbóluma is. A fa türelemre, józan belátásra tanít bennünket. A mának élő, mohó, türelmetlen, hirtelenül gazdagodni vágyó ember nem szereti a fát. Fát csak az ültet - ahogyan egy ázsiai mondás tartja - aki bízik a jövőben.

Napjaink türelmetlen emberét is erre inti Széchenyi István.

"Ne várjunk rövid idő alatt nagy előmeneteleket, s az Istenért ne higgyünk azoknak, kik rövid idő és csekély fáradság után óriásiakat ígérnek. Mert hiszen csak az alacsony saláta, meg a törpe retek s efféle növény nő szaporán, midőn a fejedelmi cser, meg a felséges bükk csak hosszú évsor után terjeszti ki viruló lombjait."

E veretes, szép gondolatot ajánlom tanácskozásunk mottójául.